

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (tiskarna I. nadst.). Uradna ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogisko in Bosno K 21.60, polletna K 10.80, četrtletna K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletno K 26.40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36.—.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 8. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petstvarica 30 vin., pogojen prostor, poslastica in reklame 40 vin. — Inzerate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštne proste.

Stev. 634.

V Ljubljani, v četrtek dne 17. julija 1913.

Leto III.

Avstrija in novi Balkan.

Kakorkoli se bo končala druga balkanska vojna, kakorkoli bo Bolgarska izgubila, pa Srbija, špekulativna Grška in tolovajska Rumunija pridobila, kakršnakoli bo podlaga končnega miru — gotovo je eno že danes in je bilo gotovo pred začetkom te neodpustne, barbarične, nadvse zločinske vojne: Balkanski narodi bodo po njej oslabiljeni ne za par let, ampak za cele generacije. Na potoke prelite krvi in na tisoče pobitih ljudi ne more niti velik narod nadomestiti v kratkih letih. Srbom in Bolgarom pa bi morali rasti ljudje na drevju, da bi vzkliklo zopet toliko življenja, kolikor so za pogoltnili grobovi v tem kratkem času strašne, brezvestne vojne.

To je zločinska krivda balkanskih mogotcev, za katero ni odpuščanja. Strašna obtožba se dviga iz ogromnih jam, v katere so pometali okrvavljena trupla pomorjenih sinov balkanskih narodov; nevtolažljiva obtožba doni iz zapuščanih koč, v katerih čakajo vdove in sirote zamen na povratek moža in očeta. Nobena teritorialna pridobitev ne more naplačati teh groznih izgub; najsi jainejše zmage ne vrnejo narodom zapravljenih sil.

To je moral vedeti tudi grof Berchtold, ko je dal po grofu Tiszi balkanskim narodom karkoli pritiati svet, da naj se pograbi in pokoljejo za par kosov Macedonije. In v evropskem časopisu je dosti glasov, ki pravijo kar naravnost, da je Avstrija želela opešanje balkanskih narodov.

O tem ne bomo ugrabili. Berchtoldove želje naposled niso glavna reč. Radi že verjamemo, da se ni navduševal za okrepitev balkanskih narodov, in za žrtve balkanske vojne gotovo še ni potohlil preveč solz. Oni, ki mu očitajo preveč mehkuznosti, mu vsekakor delajo krivico. Saj vemo, da je bil pripravljen poslati tudi avstrijske fante v boj za albanski Skader, in vsa lanska mobilizacija pač ni imela paradnega namena.

Ali zdaj so balkanski narodi resnično oslabiljeni. Bila bi pa usodepolna napaka, ako bi naša diplomacija gradila svoje politične stavbe sedaj na to podlago, ako bi se Avstrija veselila tega opešanja in ga hotela kakorkoli izkoristiti.

Oficielna Avstrija je grešila, da ni ničesar storila, kar bi bilo moglo preprečiti strašno srbsko-bolgarsko klanje. Čast načelu balkanske neodvisnosti! Ali to načelo se ni nikoli dosledno izvrševalo, če se je kakšni veselesi, zlasti Rusiji ali pa Avstriji zdelo kakšno vmešavanje koristno — ne za balkanske narode, ampak koristno zase. Če se je moralo trpeti tako vmešavanje, se tudi ne bi bil svet podr, če bi bili avstrijski diplomati v Belgradu in Sofiji povedali kakšno pametno besedo in z dobrim svetom hladili razgrete duhove. Za to ne bi bilo treba nobene mobilizacije in nobenega prevetkega napora. Zlasti ker je Avstrija trdila, da je interesirana na razdelitvi turškega plena, bi bila z označenjem svojih »interesov« lahko vtila nekoliko olja na razburkano valovje.

Zdaj se ta zamuda seveda ne da popraviti. Niti naše prijateljstvo ne vrne Srbom in Bolgarom poklanih legij. Ali napram opešanim balkanskim narodom ima Avstrija dvojno dolžnost prijateljstva, odkritosrčnega, dejanskega prijateljstva brez pridržkov. Če je resnično, da imamo na Balkanu interese, tedaj je po vojni zakrivljena slabost Srbov in Bolgarov naša škoda, ne pa naša sreča.

Interese imamo tam doli, kajpada. Ali to so interesi gospodarskega značaja. S tem pa je rečeno, da bi nam bilo s konsolidiranimi državami in z močnimi narodi na Balkanu veliko boljše posluženo, kakor z razdejanimi deželami in izčrpanim ljudstvom. Avstrijska industrija potrebuje trgov. Avstrijsko delavstvo potrebuje zaslužka, in zato razvite industrije. Ne le ročni delavci; tudi tehniki; industrialni uradniki, trgovci in njih pomočniki so zainteresirani na tem, da dobiva naša industrija čimveč naročil in čimveč razvojne prilike. Z blagostanjem delavstva pa je spojena boljše eksistenca tisočih pripadnikov drugih slojev, ki imajo posredno ali neposredno dobiček od delavstva.

Tukaj tiče pravi državni interesi, ne pa v fantastičnih sanjah kakšne diplomatske romantike. In balkanski trg je po naturi za dolgo dobo namenjen Avstriji. Prva balkanska vojna je koristila interesom avstrijske industrije in trgovine, ker je odpravila turški sistem in podala na Balkanu priliko za razvoj. Druga balkanska vojna je uničila te prilike in prizadela balkanskim narodom več škode, nego jim je prva prinesla koristi. Ta vojna tudi ni bila v našem interesu. Če je balkanskim narodom vzela delavne sile, državljane, vojake, je nam vzela odjemalce naših proizvodov in požrla ogromne svote, ki bi prinesle tudi avstrijskim narodom lahko dobička, ako bi bile ostale v prometu.

Izkrvavljenja balkanskih narodov nima razum njih samih nihče tako obžalovati kakor Avstrija. Kdor tega ne razume, ni sposoben, da bi vodil našo politiko. Če ne moremo izpremeniti žalostnih dejstev, se jih tudi nimamo veseliti. Ako smo zamudili priliko, da bi bili preprečili nesrečo, imamo zdaj vsaj misliti trezno in pametno na svoje prave interese.

Čustva ne igrajo vloge v politiki; naivno bi bilo zahtevati ljubezen do balkanskih narodov iz etičnih razlogov. Ali naše gospodarstvo potrebuje na Balkanu življenja, razvoj kulture in kulturnih potreb, kupovalnih moči in blagostanja. Iz egoizma moramo želiti Balkancem, da okrevajo od strašnih udarcev. Namesto spekulacij z njih slabostjo jim moramo pomagati po svojih močeh, da se jim zacelijo rane.

Prava avstrijska politika mora biti balkanskim narodom odkritosrčno prijazna. Avstrija, ki bi sovražila Balkance, bi sovražila svoje lastne narode. Doslej ni bilo prijateljstva; treba ga je torej napraviti. Dobriček od njihovega okrevanja bo torej naš.

kraljev, kapitalistov, koristolovcev, ki hočejo v narodni krvi in nad trupli narodov dobiti čim več tuje zemlje in novih podložnikov.

Mi v Srbiji pozivamo na odgovornost srbske vlastodržce: Radikalno vlado in vse buržvazne stranke, ki žele zaradi interesov dinastij in kapitalističnih grabežljivcev razdelitev Macedonije, in so zaradi tega gonili v to bratovsko vojno. Da je Bolgarska prva začela z vojno, le povečava njeno odgovornost, in za to naj bolgarski narod obračuna z bolgarskimi oblastniki. Mi hočemo pojasniti stvar, ko je

Ljubljana in Kranjsko.

— Stavka v Tönniesovi tovarni. Včeraj so pričeli stavkati kovinski strugari v Tönniesovi tovarni. Da ni prišlo do stavke poprej, je pripisati preveliki potrpežljivosti delavcev. Razmere, ki so zavladale pri kovinskih strugarjih, odkar je prevzel vodstvo v tem oddelku gospod inženir Sembach, so postale zadnji čas naravnost neznozne. Gosp. Sembach pripoveduje, da se bo tovarna predelala, napravilo novo orodje in potem, ko bo vse lepo urejeno, pride pa ureditev delavskih razmer na vrsto. Do tega časa naj pa garažo delavci lepo potrpežljivo dalje in naj prav nič ne godrnjajo, če jim odtegujejo od plače. Kadar bo tovarna urejena, bodo delavci dobivali že več. To so Tönniesove obljube, za katere pa delavstvo ne da počenega groša, ker predobno pozna metodo g. Tönnies, ki vedno le obljublja in obljublja. Gospod Tönnies računa najbrže tako: tovarno bom preuredil in preureditev naj plačajo delavci; toliko časa jim bom ščipal od pičlih mezd, da bodo stroški poravnani. Delavstvo ni še pozabilo dogodka pred desetim leti v tej tovarni. Takrat je poneveril neki gospod nekaj denarja v bolniški blagajni in zato je znižal g. Tönnies bolniško podporo od 60 % na 50 %. Dejal je, da bo to trajalo le dve leti. A od tega je poteklo že deset let, bolniška podpora znaša pa vedno le še 50 %. Letos 11. maja je gospod Tönnies obljubil in izrednem običnem zboru bolniške blagajne, in sicer v pričo g. dr. Berceta, da izpremeni pravila v teku enega meseca. Od tega je sedaj že tretji mesec, a o izpremembi pravil ni še duha ne sluha. Tako izpolnjuje g. Tönnies svoje obljube! Delavstvo se je naveličalo njegovega obetanja. Kovinarji in strugarskem oddelku so včeraj pustili delo, 17 delavcev je v stavki. Zastavkali so zaradi tega, ker je dobil delavec za delo, ki se je poprej plačevalo po 11 K 50 v, le 6 K 50 v, torej skoraj polovico manj. Delavec ni sprejel dela in ker je mojster g. Teran uvidel, da se delavec prav resno protivi, mu je pripisal še dve kroni. Za delo, ki zahteva 22 ur napora, celih 8 K 50 vinarjev! Končno mu je obljubil 10 K, to je še vedno za 1 K 50 vinarjev manj, kot znaša dogovorjena meza. Delavec ni odobril cene in ker ni dobil polnega zaslužka, so delavci njegovega oddelka sklicali takoj sešatek, na katerega so povabili tudi načelnika ljubljanske kovinarske organizacije. Delavci so šli k inženirju Sembachu in zahtevali stare cene. Gospod Sembach je odklonil zahteve in obljuboval, da dobe po preureditvi tovarne zboljšane mezde. Nato so delavci takoj pustili delo in odšli iz tovarne. Delavci niso zahtevali nikakega izboljšanja, temveč le ono mezdo, ki je od nekdanj veljala. Ker pa so delavci prignani sedaj v stavko, pa naj bo g. Tönnies uverjen, da ne pridejo več pod starimi pogoji na delo.

— Ustanovitev mestnega pogrebnega zavoda v Ljubljani. Iz poročila, ki ga je sestavil župan dr. Tavčar za ustanovitev mestnega pogrebnega zavoda prinašamo danes nekatere podatke, ki razjasnjujejo obrtno stran tega podjetja in izkušnje z mesnitimi pogrebništvom. Poročilo županovo pravi: Država je izpremenila leta 1907, obrtni red glede obrta pogrebništvom in sicer na korist občin. Tendence tozadevne nove obrtne zakonodaje stremi po tem, da se omogoči prehod obrta pogrebništvom iz privatne roke v roke občin. Tak zavod je, podjetje: podvržen obrtnemu redu, kar je zelo važno zaradi davčne dolžnosti, zaradi pravnega stališča nastavljenecv in zaradi dobička. Obrt izvrševanja pogrebništvom spada med koncesionirane obrti in koncesijo podeljuje druga instances, pri nas torej c. kr. deželna vlada. Koncesije so ali popolne ali pa omejene. Popolna koncesija obseza a) pripravo predmetov, potrebnih za devanje mrličev na mrtvaški oder, za pogrebne slavnosti ter za prevažanje; pokopavanje in izkopavanje mrličev; b) oskrbo tistih pomoči in del, ki so potrebna za izvršitev oprav, omenjenih pod a); c) napravo tistih predmetov, kateri so potrebni za izvršitev pod a) omenjenih oprav in za oskrbo za pod a) in b) omenjenih pomoči in del, ako ni ta naprava predmet katerega rokodelskega ali koncesioniranega obrta. Nepopolne koncesije obsegajo ali točko a) ali pa točko a) in b), ali pa sploh samo »posredovanje« takih predmetov in del. Udobnosti odnosno pravice, katere nudi novi obrtni red mestom glede ustanovitve pogrebništvom, poslužila se je dosedaj že cela vrsta mest. Omenjam le mesta Dunaj, Gradec in Maribor, ki so v letih 1907., 1910. in 1911. ustanovila druga za drugo svoje lastne pogrebne zavode. Sedanji finančni položaj mestne občine ljubljanske je tak, da zahteva odločno novih pri-

treba pokazati pravega krivca. To je tembolj treba naglašati, ker bi srbski vlastodržci, ki nosijo vso odgovornost za to vojno pred očmi srbskega naroda, radi prevallili vso krivico na Bolgarsko, kakor da ni Srbija nič kriva.

Ali tako ne pojde. Tudi Srbija nosi za to vojno svoj del odgovornosti. Srbski narod mora za to neizmerno prelito kri in za te ogromne nesreče poklicati srbske oblastnike na odgovornost. Mi ne bomo mirovali, dokler ne vstane ves narod in obsodi one, ki ga tako brezvestno ugonablajo.

dobitnih virov dohodkov in v to svrhu obračati bo pozornost na ustanovitev mestnega pogrebnega zavoda, kakor dajejo zgled druga mesta. Ljubljanska občina bi si z ustanovitvijo takega podjetja zagotovila na eni strani nov pridobitni vir, na drugi strani bi se pa s tem nedvomno dosegla nekaka regulacija in znižanje cen pogrebov ter kolikor toliko preprečilo vzlic obstojanja oblastveno potrjenih cenikov mogoče poljubno izkoriščanje občinstva s strani zasebnih podjetnikov. Mestni uradnik Danilo Šapja je šel na Dunaj, v Gradec ter v Maribor z nalogom, da proučuje razmere glede ondotnih mestno-pogrebništvom zavodov. Vse tri občine so takoj pri ustanovitvi lastnega pogrebnega zavoda odkupile zasebna podjetja in sicer Dunaj dva največja, Gradec tri in Maribor eno (edino) podjetje. Na Dunaju je ostalo leta 1907, še 80 zasebnih manjših podjetij, katerih števil je pa do danes padlo na 54. Ker z občino ne morejo konkurirati, je tudi nič ne ovirajo; nasprotno: občina ima še kupčijske zveze z njim. Denarni uspehi, ki nas zanimajo pač v prvi vrsti, so popolnoma zadovoljivi. In to tudi na Dunaju vzlic okolnosti, da tvorijo tukaj 80 % vsega obratnega prometa pogrebi najnižje vrste s ceno 50—80 K in da so režijski stroški zelo veliki. Že prvo leto 1908, je znašal na Dunaju čisti dobiček, ki se je izročil mestni blagajni, zaokroženo K 153.000; l. 1909, 55.000 K; leta 1901, 127.000 in leta 1911, kron 125.000. V Gradcu je znašal čisti dobiček leta 1910, zaokroženo 34.000 K; leta 1911, 68.000 K in leta 1912, 34.000 ter v Mariboru leta 1911, okroglo 30.000 K in leta 1912, 19.000. Opažamo pozornost vzbujajoče dejstvo, da je čisti dobiček v drugem odnosno (v Gradcu) v tretjem letu obstanka mestnega obrata znatno neugodnejši, kar temelji na izrednih investicijskih stroških in drugih potrebnih napravah. Sklepamo lahko iz tega, da fundus instructus in inventar, katerega so občine prevzele od zasebnih podjetij, faktično ni zadostoval za občinsko obratovanje, na kar bi se moralo ozirati pri sklepanju pogodb. Glede prvotno investiran osnovne glavnice je omeniti, da je dunajska občina naela posebno posojilo ter odkupila zasebna podjetja za grobno vsoto 2.350.000 K; graška za 1.865.000 K in mariborska za 270.000 kron. Zadnji dve omenjeni občini odkupnine nista izplačali naenkrat, marveč odplačujeta letne obroke po 10—30.000 K ter obrestujeta ostalo svoto po 4 1/2—4 3/4 %. Samoobsebi je umevno, da so se iz kosmatih dohodkov krili ne samo vsi tekoči obratni stroški, marveč plačalo se je tudi razne obresti, zalagala investicije in amortizacijske kvote itd. Rentabiliteta pogrebništvom podjetij je torej brezdvomno dokazana in sicer vobče, kakor tudi posebej glede navedenih treh občin. Postransko moram pri tem še omeniti, da se peča dunajska občina tudi z zavarovalno stroko. Tudi iz te zavarovalnice dobiva dunajska občina veliko dohodkov. I graška, i mariborska občina imata z njo posebne zveze in dogovore; mariborska občina prevzela je celo njeno trgovsko zastopstvo za Maribor. Če je vsakemu teh treh mest novoustanovljeno mestno pogrebno podjetje prineslo dobiček, ni dvomiti, da se bo stvar obnesla tudi v Ljubljani.

— Kovinarji, pozor! Noben zaveden kovinar ne sme sprejeti dela v Tönniesovi tovarni, dokler traja stavka.

— Odbor kovinarske organizacije ima nočoj ob pol devetih sejo. Vsi odborniki naj se zanesljivo udeležijo.

— Po ponedeljkovem shodu so nabrali zborovalci 1419 vinarjev za milionski sklad.

— Občinska socialna politika. Občinska uprava mesta Charlottenburg pri Berlinu izda lepe svote za zdravstveno oskrbo. V enem desetletju — od 1900 do 1910 — so narasli njeni izdatki za zdravstveno oskrbo od 960 tisoč kron na 3.120.000 kron. Povprečno je izdala za enega občinarja v zdravstvene namene l. 1900 po 5 K, l. 1910 po 10 K. Najvažnejša zdravstvena naprava te občine je oskrbovalnica za bolnike na pljučih, za katero je izdala l. 1910 210 tisoč kron in od te svote 173 tisoč kron za oskrbo bolnikov v sanatorijih. Izdatki za oskrbo dojenčkov so znašali l. 1910 158 tisoč kron. Tej panogi zdravstvene oskrbe posveča občina Charlottenburg kar največjo pozornost. Oskrba dojenčkov ne pričinja šele po rojstvu, temveč skrbi občina, da so matere dobro prehranjene še pred porodom in oskrba traja nad prvo življenjsko leto. V oskrbovalnicah za dojenčke je ustanovljena zdravniška služba in zdravniki brezplačno preiskujejo in zdravijo otroke od 1. do 6. leta. Za vsakega otroka, ki ga pripeljejo matere v oskrbovalnico, izdelajo poseben zdravstveni list, ki ga izpolnjujejo do izpolnjenega šestega leta. Ta list dobi potem šolski zdravnik. Veliko število otrok je tako pod zdravstvenim nadzorstvom

Kdo je kriv?

Glasilos srbskega poslanca sodruga Kacleviča. »Radnik« v Kragujevcu, objavlja članek pod naslovom »Kdo je kriv?«, ki kaže, da so socialisti po vsej Srbiji enega mnenja o vojni in da se to mnenje korenito razlikuje od mnenja šovinistov, ki ga kratkovidni oboževalci zmage vsiljujejo tudi Slovincem. Tukaj slikajo stvari tako, kakor da je ves srbski narod vnet za vojno. Po »Radniških Novinah« smo že pokazali, da to ni res. »Radnik« podaja enak dokaz. In Kragujevac je socialističen okraj; dolga leta ga že zastopa socialist v skupščini, kljub nedemokratski volilni pravici. »Radnik« izraža torej vsekakor mnenje velikega dela srbskega naroda. In nam je to mnenje vsekakor več vredno od nazorov gospodov Pašića in Putnika, Petra in Aleksandra.

Članek se glasi:

Tudi divje zverine imajo milost napram svoji žrtvi. Ali balkanski oblastniki nimajo niti malo milosti do balkanskih narodov, ko so jih mogli pahnuti v sedanjio bolgarsko-srbsko-grško vojno. Še se niso posušili potoki dragocene krvi, še ni pozabljeno neizmerno gorje vojne s Turčijo, še ni ta vojna niti redno dovršena, in glej: že so oblastniki zopet začeli drugo morilno, krvavo, iztrebljevalno vojno. In to vojno vodijo med sabo zavezniki, ki so se bili nalašč združili, da bi pogladi iz Evrope skupnega sovražnika balkanskih narodov in kulturnega in gospodarskega napredka — Turčijo.

V devetih mesecih so balkanski narodi tretjič pogladi v klanje, zdaj še krvavejšo in strašnejšo. Pa čemu sedanja vojna med Bolgari, Srbi in Grki? Kakšen cilj naj doseže ta vojna? Kdo so krivci sedanje strahovite, krvave vojne?

Srbi in Grki tožijo Bolgare, da so oni izvalili vojno, češ da hočejo Bolgari vzeti njihove zemlje in narode, Bolgari pa tožijo Srbe in Grke, češ da hočejo pograbit bolgarsko zemljo in bolgarski narod. Medtem pa ni izmed teh treh držav nobena sama zase kriva. Vse tri so enako krive sedanje vojne. Treba je malo resneje pogledati stvar, pa se bo vsakdo prepričal, da je tako.

Spor se suče okrog razdelitve Macedonije in Macedoncev, in zaradi tega se zdaj vodi vojna. Vsaka teh treh držav zahteva zase čim večji del. Srbski, bolgarski in grški vlastodržci: Dinastije, kapitalizem in vladajoči krogi zahtevajo čim več macedonskega ozemlja in čim več Macedoncev. Ali pa imajo pravico, da ravnaajo tako, da trgaajo to deželo in ta narod?

Mi pravimo, da nimajo te pravice. Da nimajo pravice do te delitve ne Srbi, ne Bolgari, ne Grki, to so sami priznali; javno so priznali, da predstavlja Macedonija v narodnem pogledu mešanico. Kajti v Macedoniji žive Srbi, Bolgari, Grki, Turki, Cincari, Arnavti in Kucovalahi, in vsi tako tako pomešani, da se jim ne more najti krstno ime. In zdaj hočejo Srbi, Bolgari in Grki za vsako ceno razdeliti ta mešani narod med seboj. Čim pa se vprašanje tako postavi, mora priti do spora, ker se ne morejo sporazumeti o razdelitvi, o plenu. In vojna je prišla.

Tukaj je treba iskati krivca sedanje vojne. Krivi so torej enako Srbi in Bolgari in Grki. Do spora in do vojne ne bi prišlo, da niso vsi trije hoteli deliti nekaj, kar je tuje. Do vojne ne bi bilo prišlo, če bi bile balkanske države dejale: Naj pripade Macedonija Macedoncev. Ko so kršćanske države na Balkanu začele vojno s Turčijo, so izjavljale, da vodijo vojno za osvoboditev Macedonije in balkanskih narodov iz turškega fevdalnega, narodnega in političnega suženjstva. Če je pa tako, zakaj niso pustile, da si uredi Macedonci sami svojo državo in si določijo usodo? Ker se ni zgodilo tako, imajo danes najodurnejšo vojno zgodovine, imamo zversko medsebojno klanje balkanskih narodov, klanje, ki zapusti strašne, uničujoče posledice za dolgo vrsto let na Balkanu. Kajti niti balkanski narodi, niti Macedonci ne bodo imeli od te vojne koristi v nobenem pogledu, temveč samo neizmerno škodo.

Ne srbski, ne bolgarski, ne grški narod, če bi jih bili vprašali, se ne bi bili klali med seboj, ker ne bi bila njih sreča in blaginja od te vojne niti za gram večja.

Ta vojna je uprizorjena enostavno zaradi muh in objest balkanskih oblastnikov: Dinastij,

glede programa, opreme in potrebščin, ki jih je vzel s seboj, se izvedo v »Ljudskem odru«. Zlasti se vabijo interesi na sestanek v društvenih prostorih v petek dne 18. t. m. zvečer, kjer se pomenimo o vsem, kar je potreba za izlet. — »Ljudski oder.«

— **Zaupen sestanek** je bil dne 15. t. m. v gostilni »International« za ustanovitev »Mladeniške organizacije«. Okrajna politična organizacija za II. politični okraj je na svoji zadnji seji sklenila ustanoviti tako organizacijo ter je poverila vso stvar sodruhu Rožetu. Na tem sestanku so se prečitala pravila in izvolil pravični odbor sedem članov. Razložil se je namen organizacije in vzpodbudili so se navzoči mladeniči na vztrajno delo v procvit so-

cialistične ideje med tržaško mladino. Sodrugi Rože je raztolmačil navzočim mladeničem namen društva, nakar sta še govorila sodruga Hočevnar in Vrabec. Novoizvoljeni odbor se je konstituiral tako-le: predsednik sodrugi Rože Josip, podpredsednik sodrugi Šonc, tajnik Selišek, namestnik Bizjak, blagajnik Hreščak, namestnik Škarabot, ekonom Sosič. Določila se je vpisnina 40 vinarjev in članarina mesečno 30 vinarjev. Sodrugi mladeniči, ki hočejo pristopiti k organizaciji, naj se obrnejo do enega navedenih sodrugov odbornikov, kakor tudi vsak četrtek ob pol 9. zvečer v gostilni »International«. Smejo pristopiti k društvu moške in ženske osebe, ki so prekoračile 14. leto.

Druga vojna na Balkanu.

Edina tolažilna vest iz Balkana je ta, da se pričakujejo izza sestanka v Skoplju pogajanja z Bolgarsko. Grki so v nekakšnem sumljivem sporazumu z Rumunijo. Turški manevri so vzemirljivi.

DANEV JE DEMISIONIRAL.

London, 16. »Times« poročajo iz Sofije: Ministrski predsednik Danev je podal demisijo. Ministrskega sveta, ki je bil nato sklican, so se udeležili tudi voditelji opozicije. **Demisija sedanjega vlade ne izpreminja položaja.** Bolgarska vlada je sprejela predloge Rusije, kar se tiče Makedonije, in ruski predlog o teritoriju, ki ga zahteva Rumunija toda pod pogojem, da rumunske čete ne prekoračijo črte Turtukaja-Balčik. Medtem na javljajo, da so rumunske čete že dospelo do Pravičije in prekinile zvezo med Varno in Sofijo.

Demisija ne vpliva na položaj.

Pariz, 16. »Matin« komentira demisijo Daneva in pravi, da v merodajnih pariških krogih ne pripisujejo dogodka nobene važnosti. Kar je kralj Ferdinand gospodarske situacije, se ni bati, da bi mogla izprememba vlade kakorkoli vplivati na sklep Daneva, da se Bolgarska zupna velesilam. Tudi če dobi kakšen general oblast v roko, ni misliti, da bi Bolgarska opustila svoj sklep, da čimprej zaključi vojno ob pogojih, ki jih označijo velesile za sprejemljive.

Turške zahteve.

Carigrad, 16. »Takir i Etkiar« pravi, da je najmanjše, kar mora zahtevati Turčija, da se razširi meja do Marice. Tukajšnji diplomatje še niso dobili naloga, da store kakšen korak pri Porti, in tudi ni znano, če se namerava kaj takega. Turška vojska koraka dalje v treh kolonah. Neki aeroplan, ki je dospel do Čekimče javlja, da so bolgarski vojaški oddelki zelo slabi. Ali pomanjkanje denarja in težava, da se pride do njega, zelo ovira vojne operacije. Vlada gleda zato, da bi dobila denarja pod kakršnimi koli pogoji. Z Nemško banko se pogaja za 20 milijonov predujma.

TURŠKI PROTEST.

Carigrad, 17. Porta je dala svojim poslanikom nalog, naj pri velesilah protestirajo, ker so vzeli Bolgari turške vojne njetnike v svojo armado.

OBOROŽEVANJE.

Kelmoraja, 17. »Kölnische Zeitung« poroča iz Carigrada: Turško oboroževanje se energično nadaljuje. Armadi pri Čataldži in Bulajiru se pripravljata za vojno. Upanje na osvojitvev Odrina in na maščevanje je potlačilo vsa strankarska nasprotja.

EKSARH GRE V PETERBURG.

Carigrad, 17. Bolgarska eksarh odpotuje v Peterburg. Baje hoče prositi ruskega carja, naj posreduje v prid Bolgarski.

KRALJ FERDINAND PROSI AVSTRIJO.

Dunaj, 17. V diplomatskih krogih pripovedujejo, da je kralj Ferdinand naprosil cesarja Franca Jožefa, naj posreduje pri Rumuniji. O tej zadevi da je včeraj Berchtold poročal cesarju na avdienci v Išli.

KDO PREVZAME VLADO?

Berlin, 17. »Vossische Ztg.« poroča, da se sestavi na Bolgarskem vojaška vlada s kakšnim generalom na čelu.

AVSTRIJSKO-RUMUNSKA POGODBA.

Pariz, 17. »Figaro« javlja, da poteka vojaška zvezna pogodba med Avstrijo in Rumunijo, ki je bila sklenjena za slučaj ruskega napada, in da nabrže ne bo več obnovljena.

KAJ PA HOČE AVSTRIJA?

Bukarešt, 16. »Adeverul« objavlja članek bivšega župana in predsednika časnikarske zveze Ciurcu pod naslovom: Kaj pa hoče Avstrija? V tem članku pravi: »Avstrija misli, da pospešuje Rumunija s svojim nastopanjem Srbijo, ki pa bi se morala oslabiliti, ker — živi tudi v Avstriji mnogo Srbov. Logična posledica bi bila torej ta, da bi se morala oslabiliti tudi Rumunija, ker ima Avstrija med svojim prebivalstvom tudi mnogo Rumunov. Avstrija se pa moti, če misli, da brani na ta način svoje interese. Zdravilo za Avstrijo ni iskati izven mej monarhije ampak doma...«

V NIŠU BODO MIROVNA POGAJANJA?

Rim, 16. Srbija in Grška ta pristali na to, da se pogajata z Bolgarsko direktno o sklepu premirja. Kakor javljajo iz Sofije, pride v ta namen Danev v Niš.

PRED NOVO BITKO?

Pariz, 16. »Journal« poroča iz srbskega tabora, da se pričakuje ob bolgarski meji velika bitka. Posebni poročevalec omenjenega lista ne more natančno označiti, kje je srbski glavni stan, pravi pa, da je moral od Kumanova popotovati 31 ur z železnico in en dan na konju. Število mrtvih je v teh krajih ogromno. Belkast prašek pokriva ves stavbe, vse predmete, vse predmete, vse orožje voljakov; to je apnenec, ki služi za preventivno sredstvo proti koleri.

PRED PREMIRIEM.

Belgrad, 17. Na sestanku v Skoplju se je dosegel med Pašičem, Venizelosom in Vukotičem popoln sporazum o zahtevah, ki se predložijo Bolgarski. Pašić se je vrnil snoči v Belgrad. Pričakuje se, da se prično vsak čas z Bolgarsko pogajanja zaradi premirja in prelminarnega miru.

Belgrad, 17. Slišati je, da pride vsak čas bolgarski poslanik za mirovna pogajanja sem.

KOLERA.

Belgrad, 17. Iz Skoplja poroča »Tribuna«, da se kolera strašno širi. Mesto je silno razburjeno. Velika vročina pospešuje epidemijo.

RUMUNI ZASEDAJO MESTA.

Pariz, 17. »Agence Havas« poroča, da so Rumuni zasedli Varno in Ruščuk.

RUMUNI HOČEJO V SOFIJO?

Bukarešt, 17. V neoficielnih, a navadno dobro poučenih krogih zatrjujejo, da bo rumunska armada korakala do Sofije, četudi ne namerava Rumunija zahtevati več Bolgarskega ozemlja kakor trikot med Turtukajo in Balčikom.

TURKOM DIŠI ODRIN.

Milan, 17. »Corriere della Sera« poroča iz Carigrada: Bolgarski guverner v Rodostu je bil aretiran in odveden v Carigrad. Turška armada avanzira v treh kolonah v smeri proti Odrinu in je s prednjimi stražami dospela do Ljule Burgasa. Bolgari so pognali nekoliko železniških mostov v zrak. Popotniki pripovedujejo, da so Bolgari odpeljali iz Odrina razne dragocenosti.

Zadnje vesti.

BERCHTOLD — ALI POJDE, ALI NE?

Berlin, 17. V tukajšnjih diplomatskih krogih mislijo, da ostane grof Berchtold še na svojem mestu, dokler se ne reši sedanja akutna balkanska kriza. Potem pa zapusti javno življenje in se posveti upravi svojih posesti. Njegov naslednik ima izpremeniti kurz avtrijske zunanje politike.

BERCHTOLD PRI CESARJU.

Išli, 17. Ob 11. dopoldne je bil grof Berchtold pri cesarju na avdienci. Ob 3. popoldne je bil povabljen na obiteljsko kosilo pri vladarju. Danes bo še enkrat sprejet na avdienci.

PEJAČEVIĆ, HRVAŠKI MINISTER.

Budimpešta, 17. Grof Pejačević bo te dni imenovan za hrvaškega ministra.

VELIKA POPLAVA V GRADCU.

Gradec, 17. Deževje je povzročilo včeraj v Gradcu pravo katastrofo. Že opoldne je deževalo. Okrog 5. popoldne so se pa zaporedoma trgali oblaki, grmelo je in treskalo, in toča je padala. Vode je bilo toliko, da so bile nekatere ulice več ur izpremenjene v kanale. Tramvajski promet se je moral ustaviti. V nekaterih delih mesta so vse kleti polne vode, drugod pa je voda udrila tudi v prodajalne, v stanovanja, v kavarne, v hleve. Škoda mora biti velikanška, a doslej je še nikakor ni mogoče preceniti. V neki hiši v Nagler-Gasse je občinski delavec Illinger utonil. V sosedni hiši so pa našli v kleti 60letnega tiskarja Wledenhoferja mrtvega. Voda je stala v stanovanju do stropa. Iz raznih hlevov so ušli splašeni konji. Tudi iz okolice poročajo iz vseh krajev o velikih poplavih. Mnogo živine je utonilo.

DEZELNOZBORSKA VOLITEV.

Gradec, 17. V okraju Murau je bila včeraj deželnozborna volitev. Izvoljen je nemški liberaler Dermutz, ki je dobil 203 glasove; krščanski socialce Pantz jih je dobil 131.

POPLAVA NA OGRSKEM.

Szatmar Nemeti, 16. Snoči in ponoči so se naš szatmarsko veliko županijo večkrat utrgali oblaki in povzročili veliko povodenj. Škoda znaša več kakor tri milijone.

NEURJE NA RUSKEM.

Odesa, 17. V jekaterinslavskem okraju je strahovit ciklon razrušil več vasi. Več kakor sto oseb je težko poškodovanih, dve sta umrli. Več vlakov je skočilo iz tira. Dnjestra in Prut sta preplavila yso okolico. Mnogo vasi in nekoliko mest je pod vodo, ki še vedno narašča.

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba »Zarje«.
Tiska »Iščiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Podjetništvo rudokopa išče 3 dobre rudarje (Hauerje)

za akordno delo proti plačilu od K 20.— naprej za 1 m mehke formacije. Les in orodje je na razpolago. Ponudbe pod »Boljši zaslužek« na upravo tega lista.

40 letni uspeh, ki ga potrjujejo na tisoče priznanj.

Želodčna tinktura

lekarnarja Piccolija v Ljubljani

krepi želodec, pospešuje prebavo in je odvajalna. 1 stekleničica velja 20 vin.

Naročila sprejema lekarna G. Piccoli, Ljubljana.

Okrajna bolniškablagajna v Ljubljani.

Pisarna: Gosposka ulica št. 12, pritličje, levo (poslopje banke »Slavije«). Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne. Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Zajec Ivan splošno zdravljenje	—	1—3	Frančiškanska ul. št. 2, II. nadst.
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Dunajska cesta št. 6, pritličje
Dr. Robida Ian splošno zdravljenje	11—12	2—3	Dalmatinova ul. št. 3, pritličje
Dr. Ipavic Benjamin splošno zdravljenje	10—12	—	Mestni trg št. 3, I. nadstropje
Dr. Bock Emil očesne in ušesne bolezni	10—12	2—3	Frančiškanska ul. št. 4, pritličje
Dr. Demšar Jernej kožne in spolne bolezni	10—12	5—6	Prešernova ulica št. 3, III. nadst.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasti v pisarno bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico, za zdravnika (bolniško zglastnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član vam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati s blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika blagajne.

Načelstvo.

Posestvo se proda

zaradi bolezni pod zelo ugodnimi pogoji in sicer: Hiša št. 213 na Glincah z gostilniško koncesijo in opravo vred. krasen vrt, acetijska luč itd. — Hiša št. 20 na Glincah z prodajalnimi prostori, pripravna za vsako trgovino ker leži ob Tržaški cesti. — Hiša št. 116 na Glincah istočas z veliko delavnico. Več se izve pri lastniku Jos. Tribuču na Glincah št. 37.

Ivan Jax in sin Ljubljana

Dunajska cesta šte. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

in stroje za pletenje (Strickmaschinen) za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastonj in franko.

Najlepša birmanska darila

s katerimi razveselite svojce, si nabavite prav poceni, če se obrnete takoj na največjo zalogo ur, zlatnine in srebrnine

H. Suttner

Ljubljana, Mestni trg št. 25.

Lastna protokolirana tovarna ur v Švici.

IKO Tovarniška znamka **IKO**

Naročite krasni veliki ilustrovani cenik, ki ga dobite zastonj in poštne prosto.

Moderni klobuki za gospode

trdi in mehki, najnovejših oblik in barv, slamniki, čepice, vse v nedvomljivo največji izbiri in najboljši kakovosti iz prvih svetovnih tvornic po zelo skromnih stalnih cenah z 10% popustom v

Modni in športni trgovini

P. Magdić, Ljubljana, nasproti glavne pošte.

Pozor!

Ker so vžigalice jugoslovansko socialno demokratične stranke že pošlje priporočila se v marljivo odjemanje vžigalice „Arbeiterwille“. Naroča se jih pri upravi „ZARJE“ v Ljubljani.

Občno konsumno društvo v Trbovljah

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

priporočila svoje bogato zalogo manufakturnega blaga, vedno svežega špecerijskega blaga kakor tudi otroških oblek, delavskih oblek, srajc, ovratnikov, čevljev itd.

po najnižji ceni.

Vabi se torej cenjene člane, da vse svoje potrebščine nabavljajo v svojem lastnem podjetju. Član lahko postane vsakdo, kateri plača pristopnino in delež v obrokih do 40 kron.

Načelstvo.

Žepni koledar

za slovenske delavce in prometne uslužbenke izide vsako leto v založbi „ZARJE“.

Za letnik 1914. naj se organizacije že sedaj naroče, da ga dobe pravočasno. — Cena mu bo kakor vsako leto K 1.—.

Naroča se pri upravi Zarje v Ljubljani.

Občno konsumno društvo v Idriji

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Glavna prodajalna v lastni hiši.
Štiri filijalke.

Valjčni mlin na lastnem posestvu v Podroteji pri Idriji.

Istotam še dve lastni hiši, gozd in dva travnika. Ima nad 670 članov ter nad pol milijona letnega prometa. Vljudo vabi sl. občinstvo mesta Idrije in okolice na pristop. V svojih prodajalnah prodaja za svoje člane vsake vrste manufakturnega, špecerijskega in drugega blaga po stalnih cenah.

Toči pristna vina in žganja, kupljena naravnost iz vinorodnih krajev.

Društvo sprejema od članov tudi hranilne vloge ter jih obrestuje po

4 $\frac{1}{2}$ %

NAŠI ZAPISKI

Socialistična revija.

Izide na leto dvanajst števil.

Cena:

Za Avstro-ogrsko za vse leto 5 K. — Za Nemčijo 5'80 K, za ostale države 6'40 K. — Za organizirane delavce in dijake 3'60 K. Celi letniki leta 1910., 1911., in 1912. po 2'50 K.

Posamezna številka po 42 vinarjev.

Naročnina se pošilja upravi „Naših Zapiskov“ v Gorici.

ŽENSKI LIST

glasilo socialističnega ženstva

Urednica: Alojzija Stebi v Ljubljani.

Izhaja v Ljubljani po enkrat na mesec. Stane na leto 1'20 K. — Posamezna številka 10 vin.

Naroča se pri upravi: Ženski list v Ljubljani.

Priporočamo delavstvu sledeče knjige in brošure, ki jih ima v zalogi
založba „Zarje“ v Ljubljani.

Pripovedni spisi:

Etbin Kristan: Francka in drugi. Cena 50 vin.	Hans Kirchsteiger: Pod spovednim pečatom. II del. Cena 2 K.
S. Machar: Magdalena. Preložil dr. Anton Dermota. Cena 2 K.	P. Mihalek: Iz nožin življenja. Cena 1 K.
Hans Kirchsteiger: Pod spovednim pečatom. I del. Cena 260 K.	M. Gorkij: Mati. Cena 4 K.
	E. Zola: Rim. Prevel Etbin Kristan.

Znanstveni spisi:

Dr. Drag. Lončar: Politično življenje Slovencev.	Dr. Ivan Prijatelj: Prešernov spomenik. Cena 80 vin.
Dr. Drag. Lončar: Dr. Janez Bleiweis in njegova doba. Cena 1 K.	Dr. Ivan Prijatelj: Drama Prešernovega življenja. Cena 40 vin.
	Abditus: Občinski socializem.

Agitacijska izdajanja:

— Vojna in socialna demokracija. Cena 30 vin.	Liberatus: V dobi klerikalizma. Cena 40 v.
— Program socialne demokracije v Avstriji. Cena 6 vin.	— Razprava VII rednega zbora jugoslovanske soc. dem. stranke. Cena 60 vin.
— Vun z enako volilno pravico. Cena 4 v.	Oto Bauer: Narodni ali razredni boj. Cena 6 vin.
— Zvišanje duhovniških plač. Cena 10 v.	— Lurška pravljica. Cena 50 vin.
Etbin Kristan: Primož Trubar in slovensko ljudstvo. Cena 8 vin.	Ljudski oder: Moderni razvoj. Troje predavanj soc. poslancev. Cena 40 vin.

Knjižica časopisa „Naprejš“.

Ant. Kristan: Socializem. I. zvezek. Druga izdaja. Cena 20 vin.	Karl Kautsky: Kapitalistični razred. Cena 30 vin.
Ant. Kristan: Socialna demokracija in kmetsko ljudstvo. Cena 10 vin.	Karl Kautsky: Proletariat. Cena 30 v.
Ant. Kristan: Zakaj smo socialisti? Cena 14 vin.	Karl Kautsky: Razredni boj. Cena 40 v.
K. Marx in Fr. Engels: Komunistični manifest. Cena 40 vin.	Karl Kautsky: Država bodočnosti. Cena 50 vin.
L. Wahrmund: Katoliško svetovno nazarje in svobodna znanost. Cena 70 vin.	Etbin Kristan: Nevarni socializem. Cena 30 vin.
Karl Kautsky: Kdo uničuje proizvodnjo v malem. Cena 30 vin.	Etbin Kristan: Strahovi. Cena 30 vin.
	Anton Kristan: O konsumnih društvih. Cena 20 vin.
	E. Kristan: Narodno vprašanje in Slovenci. Cena 30 vin.

Koledarji:

Žepni koledar za leto 1913. Cena 1 K. V zalogi so tudi še letniki 1912, 1911, 1910 in starejši.
Družinski koledar za leto 1913. Cena 1 K.
Zadružni koledar za leto 1913. Cena 30 vin.

Naši Zapiski.

Dobe se po 2 K kompletni: 1908, 1909, 1910, 1911, 1912.

„Zarja“:

letniki za leto 1911/12, 1912/13, vezana po 14 kron.

Naročila in pisma je naslavljalati na

Založbo „Zarje“ v Ljubljani.